



Változó élelmiszer-gazdaság

INTERJÚ VILLÁNYI MIKLÓS MÉM ÁLLAMTITKÁRRAL

Átalakulóban van a magyar gazdaság. Az MSZMP Központi Bizottsága július 2-i ülésén a társadalmi-gazdasági kibontakozásról foglalt állást, az Országgyűlés őszi ülésén pedig a képviselők elé a kormány társadalmi-gazdasági stabilizációs programját, s ekkor vitatják meg az adóreform-tervezetet is. Villányi Miklós, a Mezőgazdasági és Élelmiszerügyi Minisztérium államtitkárát az élelmiszer-gazdaság helyzetéről, a készülő programok ágazati hatásairól kérdeztük.

— A gabona betakarítása, az új kenyér mindig közfigyelmet érdemlő, hangulatot befolyásoló dolga a mezőgazdaságnak. Mekkora termésre, milyen minőségű lisztre, kenyérre számíthatunk az idén?

— Az aszály miatt az aratás egy héttel korábban kezdődött, mint azt a felkészülés idején számítottuk. A sokéves átlaghoz képest csupán háromnapos a lemaradás, s az új kenyér ünnepe befejezik az aratást. A termés közepes, a búza minősége átlagos — sikértartalma 27 százalékos feletti —, belőle a múlt évekéhez hasonló minőségű lisztet és kenyeret lehet készíteni. A búza hektáronkénti hozama mintegy 15 százalékkal marad el a tervezettől. A kalászosok összes termése 17–18 százalékkal kevesebb az előirányoztnál: részben a 4,5 százalékkal kisebb vetésterület, másrészt az alacsonyabb termésátlagok miatt.

— A kistermelők körében elterjedt a hír, hogy a készülő adóreform hátrányosan érinti őket. E félreértésen alapuló vélekedés a termelés mérséklődéséhez vezethet. Milyen intézkedések várhatók a kistermelés ösztönzésére, illetőleg miként érinti őket az adóreform?

— Az egyre szélesebb körben elterjedt aggodalmak az ismeretek hiányára, s az ezekből fakadó félreértésekre vezethetők vissza. A gazdaságirányításnak alapvető érdeke és törekvése, hogy az adóreform másfélmillió kistermelő család termelői kedvét megtartsa, javítsa. Az adókedvezmény tehát nem a reformmal együtt felmerülő új gondolat, hanem része a mai adóztatásnak is. A mezőgazdasági kistermelés mai kedvezményezett-ségét továbbra is megőrizzük.

A kistermelőket az adóztatás szempontjából három kategóriába soroljuk: az elsőbe azok kerülnek, akiknek a mezőgazdasági tevékenységből származó bruttó árbevételek évente nem haladják meg az 500 ezer forintot; a másodikba, akiknél ez az összeg 500 ezer és kétfélmillió forint között van; a harmadikba, akik túllépik a kétfélmillió forintos árbevételei határt. Az első csoportba tartozik a kistermelőknek mintegy 98 százaléka, ők a földhasználat után előírt adót fizetik ezután is, amely rendsze-

reben és mértékében azonos az eddigi kiadásokkal. A kistermelők túlnyomó többségének tehát nem változik az adója.

A második csoportba az 500 ezer forintot meghaladó árbevétele után kell kiszámítani az adóalapot képező jövedelmet úgy, hogy a növénytermesztésben az árbevételeknek 30, az állattenyésztésben a 10 százaléka az adóalap. Ezt az összeget egyenlő arányban kell felosztani a termelésben részt vevő, 16 éven felüli családtagok között. A felosztott összeget viszont hozzáadják a más forrásból származó jövedelmekhez, s ezután a személyi jövedelemadó általános szabályai szerint adóznak a termelők. A harmadik csoportba tartozó termelők az adózás szempontjából vállalkozónak minősülnek, rájuk a vállalkozói adózás előírásait kell alkalmazni.

A mostani elgondolások szerint az adóreformmal kapcsolatosan a felvásárlási árszínvonal nem érinti kedvezőtlenül a kistermelőket. A nagyüzemek integrációs tevékenységét sem gátolja az új adórendszer: sőt, az élőlomb-igényes termelésnél elterjedt részesművelési, állatkihelyezési és más szerződéses formák szerepe még növekedhet is. A nagyüzemektől kapott anyagok, eszközök általános forgalmi adója nem terheli a kistermelőket. A kedvezőtlen adottságú gazdaságoknak a jövőben is lehetőségük lesz a körzetükbe tartozó kistermelőktől felvásárolt termékek után igénybe vett árkiegészítés megosztására.

A mezőgazdasági kistermelés tervezett adókedvezménye — elmentésben a hallható véleményekkel — a költségvetési szempontjából nem jelent adókiesést. A számítások azt igazolják, hogy — a vállalkozási adó bevezetése miatt — a kistermelők szűkebb rétegétől, de a jelenleginél nagyobb adóbevétel várható. Mindezekből következik, hogy a tervezett adóreformnak nem célja a mezőgazdasági kistermelés kedvezményeinek sem a bővítése, sem a szűkítése.

— Az általános forgalmi adó a költségvetési támogatások mérséklésével, s ebből következően az élelmiszerárak növekedésével jár együtt. A dráguló élelmiszerek a fogyasztók szerint jobb minőséget is feltételeznek. Érvényesül ez az összefüggés a jövőben?

— A készülő adó- és árrendszert bevezetésével együtt, várhatóan emelkednek egyes élelmiszerek árai. A változások az általános forgalmi adó bevezetésével elsősorban a fogyasztói ár-

támogatások mérséklése, illetve megszüntetése miatt következnek be. Az árak változását tehát nem olyan tényezők idézik elő, amelyek a minőség javításával szoros összefüggésben lennének. Ettől függetlenül a jövőben jobban kell törekedni a termékek árának és minőségének összhangjára, vagyis az árak mindig egy adott minőséghez kell kapcsolódnia. Erre új lehetőséget kínál a felvásárlási és az élelmiszerárak eddigienél lényegesen rugalmasabb rendszere, az államilag rögzített hatósági árak lényeges visszaszorulása. Jogos a fogyasztói kívánság, hogy a termékek minősége állandó, illetőleg javuló legyen.

Ezt hivatott szolgálni a minőséget, a piacot és az árakat ellenőrző apparátus. A minőség javítása szempontjából azonban ennél is fontosabb a piaci viszonyok fejlesztése. Élelmiszerekből kínálat van Magyarországon, s a verseny erősítésével a gyártóknak és a forgalmazóknak egyre inkább létkérdéssé válik, hogy a fogyasztók minőségi igényeit is kielégítsék. Ezt erősíti a szabadárú termékek körének bővítése is.

— A gazdaságtalan termelés és export támogatásának a leépítését határozottabban kell folytatnunk — fogalmaz az MSZMP KB július 2-i állásfoglalása. Az élelmiszerek tekintélyes hányadának exportja viszont szubvenciót feltételez. Mindezek ismeretében hogyan változik az élelmiszerexport?

— A gazdaságosság önmagában is fontos követelmény, erre kötelez bennünket GATT-tagságunk is. A gazdaságtalan termelést és az exportot az élelmiszer-gazdaságban is folyamatosan és számottevően csökkenteni kell. A világ legnagyobb agrár-exportőreinek a saját belföldi termelésük védelmében hozott intézkedései azonban nem hagyják érvényre jutni a valóságos ár- és költségáramokat. A világ élelmiszerpiacán nem a termékek, hanem a támogatások versenyeznek. Ez magyarázza az alacsony világgiazi árakat, s azt is, hogy a magyar élelmiszer-export nem kis része gazdaságtalanná vált.

Határozott törekvünk olyan exportszerkezet kialakítása, amely feltételezi a jövedelmezőbb export-árualapot, de az élelmiszerek kivitelének továbbra is nagyon jelentős szerepe marad az ország adósságszolgá-

lati terheinek teljesítésében. Néhány év alatt a jelenlegihez képest 50 százalékkal kell javítani az ágazat export-import — eddig is pozitív — egyenlegét, s ez az agrártermelés strukturális változtatását igényli.

Világossá vált, hogy a közepesen feldolgozott és közepes minőségű termékekkel nem vagyunk versenyképesek. A minőség javításán kívül a vertikális integráció erősítése is az exportképességet fokozza. S ez alatt nem csak a termelő és a feldolgozó kapacitások összhangja értendő, hanem az értékesítési rendszer tökéletesítése, az infrastrukturális hátrányok mérséklése is. A marketing szemléletet és gyakorlatot kell erősíteni az agrárágazatban is.

— Következtesen hangoztatott gazdaságpolitikai elv, hogy a fizetésképtelen vállalatokat, szövetkezeteket szigorúbban, a felszámolási és szanalási jogszabályok szerint kell megítélni. A fogyasztási szövetkezetek egy-egy térségben meghatározói az ellátásnak, a nehéz pénzügyi helyzetben lévő termelőszövetkezetek földje, vagyona is nehezen hasznosítható másként, mint agrártermeléssel. Milyennek itéli helyzetüket, a felszámolási esélyeit e térségekben?

— Az áfészek és a mezőgazdasági szövetkezetek a falusi lakosság ellátásában és a kistermelők által előállított termékek felvásárlásában, a termelőszövetkezetek a lakosság foglalkoztatásában meghatározó szerepet töltenek be. Nagy többségük eredményesen gazdálkodik, de a legutóbbi években a termelőszövetkezetek 8–10 százaléka az újratermelés gondjaival küszködik. Többségük kedvezőtlen termőhelyi adottságok között, elmaradott térségekben gazdálkodik. Vizsgálataik szerint 80–90 termelőszövetkezetben a sorozatos szanalások ellenére sem sikerült a gazdasági egyensúlyt kialakítani, s további 120–150 gazdaság jelentősen eladósodott. A kormány pályázathoz kötött programot hirdetett meg az adósságok mérséklésére, ez mintegy 5 milliárd forint hitel újrarendezését jelenti. A kormányprogram egyebek között segíti a veszteséges ipari tevékenységek megszüntetését, a termelés szerkezetének a természeti adottságokhoz való igazítását.

Előrehaladott a tervező munka abban is, hogy ahol a nagyüzemi mezőgazdaság helyett a családi művelésre alapozott tagi gazdaságok a takarékosabb ráfordításokat, a veszteségforrások

csökkenését teszik lehetővé, ott mezőgazdasági kistermelői, szövetkezetek alakuljanak, a meglévő nagyüzemek szakszövetkezetként működhesse a jövőben. Lehetőség lesz a mezőgazdaságban is kisserkezetek megalakítására.

Azzal számolunk, hogy az állami szanalások keretében a költségvetés csak a legindokoltabb esetben avatkozik be, a rossz szakmai munkából következő veszteségeket nem téríti meg. Alapvetőnek tartjuk azt is, hogy a központi támogatásokhoz az üzemek kezdeményezései is párosuljanak, s támogatást csak azok a gazdaságok kapjanak, ahol reális feltételei vannak a kibontakozásnak. E gazdaságok felszámolását meg lehet és meg is kell előzni! Ha az említett megoldások nem járnak eredménnyel, a felszámolást sem lehet elkerülni. Borsod megyében már az idén is felszámolnak két nagyüzemet. A termőföld ésszerű hasznosításáról és a termelőszövetkezeti nyugdíjasok sorsáról azonban minden esetben intézkedni kell.

— A szövetkezeti ipar jövedelmezőbb az alaptevékenységénél, ezért a mezőgazdasági és a fogyasztási szövetkezetek is felkarolták ezt az ágazatot. A legutóbbi években azonban fékeződött az ipari és a szolgáltatási tevékenységekben a vállalkozás lehetősége. Milyen jövője van a szövetkezeti iparnak?

— Bár az ipari szolgáltatási tevékenység valóban lefékeződött a legutóbbi években, jelentőségük változatlanul fennmarad a szövetkezetekben. A VII. ötéves tervidőszak következő éveiben 1986-hoz képest 21–22 százalékkal bővülnek e tevékenységek a mezőgazdasági nagyüzemekben. A szelektív fejlesztés fő irányai: az élelmiszer-feldolgozás és a helyben folytatható, jövedelmező ipari és szolgáltatási tevékenység. Arra törekszünk, hogy a szövetkezeti ipar fejlesztése elsősorban a halmozottan hátrányos helyzetű gazdaságok felzárkóztatási programjának legyen a szerves része. Indokolt a meglévő kapacitásokat a mostaninál jobban kihasználni, az export növelését, az import kiváltását szolgáló, jórészt bér munkán alapuló tevékenységeket fejleszteni. Ennek egyik, a szabályozással is támogatott útja a közös érdekeltiségre alapozott kooperációk kialakítása, illetőleg továbbfejlesztése. A mezőgazdasági nagyüzemekben az adóreform bevezetésével megszűnik a sokat bírált, ipari tevékenységet terhelő termelési adó, mindenkire egységes árképzési és adózási feltételek lesznek. A kedvezőtlen adottságú nagyüzemek eddigi adókedvezményei nyereségadó-kedvezményé alakulnak át. Remélhetően a gazdaságok képesek lesznek élni az új lehetőségekkel.

V. FARKAS JÓZSEF

Küldjön egy képet!

Két érdekes képet közlünk ma. A közúti hid szegedi hídfőjéről a 20-as évek elején készült fotót Erdei Andrásné (József Attila sgt. 154/A) jóvoltából. A másikat Juhász Gyula (Ságvári Endre

u. 6.) juttatta el hozzánk. A fotó 1924-ben készült a Rudolf (ma Roosevelt) téren, a kisvasút megindulásakor.

